

Ekumenski dijalog Katoličke Crkve s Menonitskom svjetskom konferencijom

IVAN MACUT*

• <https://doi.org/10.31823/d.28.1.7> •

UDK: 27-67*276 • Stručni članak

Primljeno: 17. prosinca 2018. • Prihvaćeno: 11. veljače 2020.

Sažetak: U ovom radu autor progovara o ekumenskom dijalogu između Katoličke Crkve, tj. Papinskoga vijeća za promicanje jedinstva kršćana, i menonita, tj. Menonitske svjetske konferencije. U uvodu rada autor je ukratko predstavio povijesni kontekst nastanka menonita spominjući na poseban način Menna Simonsa, osnivača menonita. U prvom poglavlju predstavljena je struktura katoličko-mennonitskoga ekumenskoga dijaloga pod naslovom *Zajedno pozvani biti mirotvorci*, a dokument sadrži ukupno 215 brojeva. U drugom poglavlju govori se o glavnim teološkim naglascima dokumenta, i to o zajedničkom ispitivanju povijesti, zajedničkom razumijevanju teologije (slaganje i neslaganje u učenju u Crkvi, učenje o sakramentima ili propisima te opredjeljenje za mir), putu prema ozdravljenju memorije. Na koncu rada autor u nekoliko rečenica donosi glavne naglaske toga bilateralnoga dijaloga i naglašava njegovu važnost za buduće jedinstvo između katolika i menonita.

Ključne riječi: katolici, menoniti, ekumenski dijalog, *Zajedno pozvani biti mirotvorci*, Drugi vatikanski sabor.

Umjesto uvoda: Menno Simons – osnivač menonita

Katolički svećenik Menno Simons (1496. – 1561.)¹ s vremenom je postao najznačajniji vođa anabaptista menonita.

¹ Ovdje slijedimo tekst iz: E. MILATTO, Menno Simons, u: P. BOLOGNESI, L. De CHIRICO, A. FERRARI (ur.), *Dizionario di teologia evangelica*, Marchirolo, 2007., 436-437.

* doc. ddr. sc.
Ivan Macut,
Katolički bogoslovni
fakultet Sveučilišta
u Splitu, Zrinsko
Frankopanska 19,
21 000 Split, Hrvatska,
ivanmacut@libero.it

ta² u Nizozemskoj, a po svojem značenju i važnosti prešao je granice Nizozemske. S 28 godina zaređen je za katoličkoga svećenika, ali uporno ga je pratila sumnja i pitanje jesu li posvećeni kruh i vino uistinu tijelo i krv Kristova. U tom kontekstu otkrio je važnost riječi Božje. Nakon dugoga promišljanja zaključio je kako to naučavanje nije u potpunosti ispravno.³ U tom kontekstu doveo je u pitanje i katoličku praksu krštavanja djece.⁴ Proučavajući Sveto pismo, nije naišao na dostatne dokaze i potvrdu za takvu praksu te je prihvatio učenje prema kojemu je jedino ispravo krštenje odraslih vjernika koji sami ispovijedaju vjeru u Isusa Krista. Još jedan važan događaj u životu Menna Simonsa bila je tadašnja kriza i različite devijacije u anabaptizmu. Godine 1536. nakon dugoga osobnoga previranja i promišljanja Simons je napustio katoličku župu i svoj grad kako bi započeo poseban put. Napisao je i neke tekstove kao što su *Novo rođenje* (1537.) i *Meditacije nad 25. psalmom* (1528.).

Jednoga dana, nije sigurno o kojem je danu i godini riječ, nekoliko osoba (sedam ili osam), vođenih istim pobudama i nakanama, posjetilo ga je i zatražilo od njega da kao prvotni cilj svojega poslanja izabere posvetiti se osobama koje uistinu trebaju duhovnu hranu. Ta specifična molba nekolicine nizozemskih anabaptista ponukala je Simonsa da se tom cilju i posveti. U početku se posvetio radu u Nizozemskoj. Često se selio kako bi izbjegao da ga njegovi protivnici ubiju.

Godine 1544. iz Nizozemske odlazi u Njemačku, u Köln i Bonn. Odatle je putovao dalje po Europi. U to vrijeme Simons je napisao svoj najvažniji spis pod naslovom *Odgovor Gelliusu Faberu*. Naime Faber je bio luteranski pastor koji je pisao kritički o anabaptistima. Simons u svojem odgovoru na ta pisanja, teološki i svetopisamski utemeljeno, brani anabaptističku poziciju u odnosu na njihovo poslanje, na ispravnost krštenja odraslih, na njihovo učenje o svetoj večeri i ekleziologiji. Na koncu,

² O menonitima i Mennu Simonsu može se pročitati i u: J. KOLARIĆ, *Ekumenska trilogija*, Zagreb, 2005., 474-475.

³ Kada je riječ Gospodinovoj večeri Menno Simons uči: prvo, respektirajući naučavanje o transupstancijaciji, ipak odbacuje kako se kruh i vino pretvaraju u pravo Kristovo tijelo i krv jer je Isus uzašao na nebo i sjedi s desne Bogu; drugo, vjernici za vrijeme večere Gospodnje trebaju imati pristup i kaležu koji ne smije biti privilegirani samo za svećenike; treće, euharistija nije ponavljanje Kristove žrtve za naše grijeha; četvrto, odbacuje učenje prema kojemu je sudjelovanje na večeri Gospodnjoj potrebno za oprostjenje grijeha koje smo počinili nakon krštenja; peto, večera Gospodnja osobu treba uvesti u novi život s Kristom. Usp. J. SCHMIDT, *The Challenge of Menno Simons' Symbolic View of the Lord's Supper*, u: *The Conrad Grebel Review* 24(2006.)3, 6-25, ovdje 8-10.

⁴ Menno Simons drži kako je krštenje prvo odgovor na Božju zapovijed koju pronalazimo u Mt 28, 19 i Mk 16, 16; drugo, krštenje je trenutak kada vjernik osobno ispovijeda vjeru, a toj osobnoj ispovijesti vjere prethodi slušanje evanđelja; treće, krštenje je vjernikova želja da živi novi život; četvrto, snaga krštenja u potpunosti zavisi od Božje Riječi i njegova obećanja koje primamo poslušnošću preko vjere. Usp. D. HERZFELDT-KAMPF, *The nature of Baptism: examining the instructional writings of Menno Simons and Martin Luther*, u: *Consensus* 10(1984.)3, 3-14., ovdje 8-9.

Menno Simons preminuo je 31. siječnja 1561. godine u mjestu Wüstenfelde kraj Bad Oldesloea (Njemačka).

Menonitska svjetska konferencija uključuje 102 menonitske i bratske Kristove nacionalne Crkve u 56 zemalja diljem svijeta. Obuhvaća oko milijun i pol vjernika.

1. Struktura katoličko-mennonitskoga ekumenskoga dokumenta

Do sada je između Menonitske svjetske konferencije i Katoličke Crkve završena prva faza dijaloga koja je trajala od 1998. do 2003. godine te je donijela vrlo opsežan dokument pod naslovom *Zajedno pozvani biti mirotvorci*.⁵ Dokument sadrži ukupno 215 brojeva:

Predgovor (br. 1–7)

Uvod (br. 8–22)

Početak razgovora (br. 8–14)

Svrha, cilj i sudionici (br. 15–21)

Lokacija i teme godišnjih susreta (br. 22)

I. Zajedničko ispitivanje povijesti (br. 23–68)

A. Uvod: zajednička hermeneutika ili ponovno čitanje crkvene povijesti (br. 23–29)

B. Profil religiozne situacije u zapadnoj Europi na početku reformacije (br. 30–37)

C. Raskol između katolika i anabaptista (br. 38–52)

Počeci (br. 38–40)

Slike suprotne strane (br. 41–43)

Ekleziologija restitucije (br. 44)

Progonstva i mučeništvo (br. 45–48)

Područja budućega studija (br. 49–52)

D. Doba Konstantina (br. 53–62)

Zajedničko čitanje događaja i promjena (br. 54–57)

Područja budućega studija (br. 58–62)

E. Prema međusobnom razumijevanju u srednjem vijeku (br. 63–68)

⁵ Called Together to be Peacemakers. Report of the International dialogue between the Catholic Church and Mennonite World Conference 1998–2003, u: *Information Service – Pontifical Council for Promoting Christian Unity* 113(2003.)2–3, 111–148.

- Obnavljanje naših viđenja srednjega vijeka (br. 63–64)
Srednjovjekovna tradicija duhovnosti i učenja i korijenje anabaptističko-menonitskoga identiteta (br. 65–67)
Područja budućega studija (br. 68)
- II. Zajedničko razumijevanje teologije (br. 69–189)
A. Narav Crkve (br. 70–110)
Katoličko razumijevanje Crkve (br. 71–81)
Menonitsko razumijevanje Crkve (br. 84–92)
Slaganja (br. 93–102)
Razlike (br. 103–106)
Područja budućega studija (br. 107–110)
B. Sakramenti i propisi (br. 111–144)
Katoličko razumijevanje sakramenata (br. 112–119)
Menonitsko razumijevanje propisa (br. 120)
Krštenje (br. 121–127)
Slaganja (br. 128–134)
Razlike (br. 135–140)
Područja budućega studija (141–144)
C. Naša opredijeljenost za mir (br. 145–189)
Katoličke perspektive za mir (br. 147–161)
Menonitske perspektive za mir (br. 162–171)
Slaganja (br. 172–185)
Razlike (br. 186–188)
Područja budućega studija (br. 189)
- III. Prema ozdravljenju memorije (br. 190–215)
A. Pročišćavanje memorije (br. 192–197)
B. Duh pokajanja i pokajnički Duh (br. 198–206)
Izjava katoličke delegacije (br. 199–202)
Izjava menonitske delegacije (br. 213–204)
Zajednička izjava (br. 205–206)
C. Dohvaćanje zajedničke kršćanske vjere (br. 207–210)
D. Poboljšanje naših odnosa (br. 211–214)
- Zaključak (br. 215)

2. Glavni teološki naglasci dokumenta

U predgovoru dokumenta kaže se kako je taj izvještaj koji se predstavlja javnosti sinteza petogodišnjega katoličko-menonitskoga dijaloga i to od 1998. do 2003. godine.⁶

Uvod u dokument ima važno mjesto jer se u njemu opisuje početak dijaloga u različitim fazama, uključujući i druge bilateralne dijaloge u kojima su katolici i menoniti u posljednje vrijeme sudjelovali.

– *Početak razgovora*: dokument kaže kako su od početka 20. stoljeća podijeljene kršćanske zajednice došle u bliži međusobni kontakt tražeći međusobno pomirenje. U posljednje vrijeme i to nakon niza stoljeća međusobne izolacije menoniti i katolici uspostavili su bliže kontakte. Ističe se kako je papa Ivan Pavao II. pozvao menonite da sudjeluju na Svjetskom molitvenom danu u Asizu u listopadu 1986. godine te je tom prigodom na taj susret došao i Paul Kraybill, izvršni tajnik Menonitske svjetske konferencije. Papa Ivan Pavao II. pozvao je menonite i na događaj Velikoga jubileja 2000. godine u Rim. Mogućnost međunarodnoga menonitsko-katoličkoga dijaloga pojavila se 1990-ih godina kada su razgovarali Larry Miller, izvršni tajnik Menonitske svjetske konferencije, te biskup Pierre Duprey, tajnik Papinskoga vijeća za promicanje jedinstva kršćana, i John A. Radan koji je pripadao istom papinskom vijeću. Godine 1997. vođe obiju strana pozitivno su odgovorile na prijedlog menonitsko-katoličkoga dijaloga na međunarodnoj razini. U početku je određeno da taj dijalog traje pet godina, a započeo je 1998. godine⁷.

– *Svrha, cilj i sudionici*: općeniti cilj toga dijaloga bio je bolje međusobno upoznavanje te prevladavanje međusobnih predrasuda. Rad se odvijao na način da su se predstavljala današnja stajališta svake strane o pojedinim teološkim pitanjima te su u odnosu na povijest ispitivani povijesni događaji te pogledi na događaje koji su doveli do međusobnih podjela i interpretacije svake strane. Naglašava se i to kako je molitva trajno pratila taj dijalog. Svaki bi sastanak započeo i završio molitvom, koju bi vodili članovi izaslanstava.⁸

– *Lokacija i teme godišnjih susreta*: prvi se susret održao u Strasbourgu u Francuskoj od 14. do 18. listopada 1998. godine. Na tom je susretu svaka strana predstavila svoj odgovor na pitanje: Tko smo mi danas? Drugi susret održan je u Veneciji u Italiji od 12. do 18. listopada 1999. godine. Središte teološkoga dijela bilo je izlaganje na koji način svaka strana shvaća Crkvu danas. Treći sastanak održan je od 24. do

⁶ Usp. isto, 111

⁷ Usp. isto, 112–113.

⁸ Usp. isto, 113–114.

30. studenoga 2000. godine u Thomashofu u Njemačkoj. Rasprava se vodila oko moguće suradnje između menonita i katolika danas. Na četvrtom susretu, koji je održan od 27. studenoga do 3. prosinca 2001. godine u Asizu u Italiji, svaka je delegacija predstavila vlastito gledanje na krštenje i euharistiju. Na koncu, peti sastanak održan je od 25. do 31. listopada 2002. godine u Akronu u Sjedinjenim Američkim Državama, a na njemu su sudionici radili na završnom izvještaju. Susreti u ožujku, svibnju i lipnju 2003. godine služili su za usuglašavanje i pripremu izdavanja toga izvještaja.⁹

2.1. ZAJEDNIČKO ISPITIVANJE POVIJESTI

Prva iznimno važna tema dokumenta govori o zajedničkom ispitivanju povijesti te je taj prvi dio ujedno tako i naslovljen. Polazi se od toga da ponovno zajedničko iščitavanje povijesti može itekako biti plodonosno za međusobni crkveni dijalog. Naime, ako imamo u vidu da su katolici i menoniti posljednjih više od 400 godina živjeli podijeljeni, međusobno udaljeni i u nepoznavanju, onda se ne treba čuditi ni današnjem stanju međusobne udaljenosti te prisutnosti različitosti pogleda na povijest kršćanske tradicije. Ipak, u posljednje vrijeme, studirajući povijest zajedno, mnogo toga u međusobnim odnosima promijenilo se u smislu da se polako nadilaze dosadašnje ograničene i nepotpune interpretacije prošlosti te se brišu negativne karakteristike i povijesni opisi te prikazivanje one druge strane u vlastitoj tradiciji. Još jedan važan naglasak u tom dijelu zajedničkoga dokumenta jest taj da obje tradicije imaju vlastite selektivne poglede na povijest i zato je neprocjenjivo značajno promicati zajednički studij i ponovno promišljanje povijesti u posljednjih 500 godina. Uz to dokument kaže i to da su rana Crkva i srednji vijek zajednički temelj za obje tradicije.¹⁰

U kontekstu zajedničkoga ispitivanja povijesti naravno da dokument nije mogao preskočiti iznimno važnu temu, a to je raskol između katolika i anabaptista. Taj se događaj u dokumentu promatra kroz pet točaka.

- a) Početci: Udaljavanje anabaptista od Crkve u 16. stoljeću treba shvatiti, kaže se u dokumentu, u jednom širem kontekstu prvih pojava reformacije. Anabaptističke grupe imaju svoje različite početke s različitim političkim, društvenim i religioznim okolnostima. Prvi organizirani anabaptistički pokret unutar luteranske i zwinglijanske reformacije u sjevernoj Njemačkoj i Švicarskoj dogodio se 1520-ih godina. Već u tridesetim godinama anabaptistički (menonistički) pokret u Nizozemskoj izravnije je prekinuo zajedništvo s Katoličkom Crkvom. Ti prekidi

⁹ Usp. *isto*, 114.

¹⁰ Usp. *isto*, 115.

povezani su uz razumijevanje krštenja, ekleziologije, odnosa između Crkve i države i društvene etike. Kasnije su tome priključeni i odbacivanje nasilja, odbacivanje davanja prisege i u nekim slučajevima odbacivanje privatnoga vlasništva. Za sve u to vrijeme, a na poseban način za crkvene i državne vođe, to je izazivalo konfuznu situaciju. Ponekad je došlo i do određenih konflikata između anabaptističkoga pokreta i radikalne reformacije zbog slučajeva korištenja mača. Uz to naglašava se i činjenica kako su se svi anabaptistički pokreti, za razliku od Luthe- ra, Zwinglija i Calvina, dogovorili da, zbog toga što djeca ne mogu ispovjediti svoju vjeru niti se posvetiti Kristu, samo odrasli nakon kajanja za grijeha i ispo- vijesti vjere mogu biti kršteni. Budući da anabaptisti krštenje djece ne smatraju valjanim, svi oni kršćani koji su kršteni kao djeca trebaju ponovno kao odrasli biti kršteni. To je dovelo do toga, uz neke druge teološke i etičke stavove, da ih i protestanti i katolici osude. U tom se kontekstu spominje i Seljački rat (1524. – 1525.). Ovdje se naglašava da u početku nije bilo lagano razlikovati luterana, zwinglijevca i anabaptista i to sve do tragičnih događaja 1524. – 1525. godine. Svakako, radikalni eksperiment u Münsteru, gdje su 1534. – 1535. tzv. melchi- oriti – sljedbenici anabaptističkoga propovjednika Melchiora Hoffmana – na nasilan način ustanovili režim *Gospodinova dana*, potvrdio je strah i kod katolika i kod protestanata u odnosu na anabaptistički pokret i ozbiljne posljedice po društvo i Crkvu. Iako su mnoge grupe anabaptista bile vjerne principu nenasilja, neke su grupe dopuštale korištenje mačem zbog uspostave Božjega kraljevstva. Kao rezultat, pojam *anabaptist* u objema je tradicijama, i kod katolika i kod pro- testanata, povezan uz pobunu i anarhiju. Zbog toga su anabaptisti kod obiju strana bili smatrani hereticima.¹¹

- b) Slike suprotne strane: Obje strane imaju negativne slike i predodžbe o onoj dru- goj strani, a to se treba staviti u kontekst polemičke teologije. Budući da su i katolici i protestanti ubijali anabaptiste, oni su protestante doživljavali kao po- novnu uspostavu Katoličke Crkve koju su ranije napustili. Nadalje se kaže kako anabaptisti o Katoličkoj Crkvi imaju mnoge stavove koji su zajednički cijeloj reformaciji. Optuživali su katolike za sakramentalnu idolatriju, a papa je bio an- tikrist. Kada su anabaptisti napustili protestante, kritizirali su i njih zajedno s ka- tolicima, a na poseban način zbog njihove povezanosti s političkim moćnicima. Krštenje djece doživljavali su kao nasilje nad osobama da postaju kršćani bez njihova osobnoga pristanka. Progonstva i ubijanja anabaptista sve je to još i više produbilo. Katoličke svećenike anabaptisti su doživljavali kao arogantne, lijene i zle. *Martyrs Mirror* (1660.) djelo je jednoga menonita koji je anabaptističke mučenike stavio u kontekst stoljetne vjernosti Crkvi. Ta vrlo važna knjiga za

¹¹ Usp. isto, 117–118.

menonite opisivala je katolike i protestante kao progonitelje, mučitelje i ubojice. Za katolike anabaptisti predstavljaju samo nastavak protestantske hereze i shizme. Katolici su anabaptiste smatrali nezalicama koje ne poznaju latinski jezik. Dokument kaže kako katolici imaju ograničeno znanje o povijesti anabaptizma i u biti ga vide kao ponovnu uspostavu hereze koja je davno osuđena.¹²

- c) Ekleziologija restitucije: Pitanje apostolskoga naslijeđa na istoku i na zapadu shvaćano je preko biskupa koji je osiguravao prijenos vjere i apostolske naravi Crkve kroz stoljeća. Anabaptisti su u 16. stoljeću razvili ideju o *paloj* Crkvi koja je opisana preko njezine nevjernosti te je bilo nužno ponovno uspostaviti *apostolsku* Crkvu. Jedan od primjera jest krštenje djece. Naime anabaptisti su došli do zaključka kako je praksa krštavanja djece, kao i uske veze s politikom, jasan znak otpada od apostolske vizije vjerne Crkve i jasan znak *pada*. Za anabaptiste usklađenost s Novim zavjetom mjera je vjernosti i kontinuiteta s apostolskim kršćanstvom. Zato je za anabaptiste prvi korak prema ponovnoj uspostavi prave Crkve bio prekinuti s institucionalnom Crkvom tadašnjega vremena. Kontinuitet se promatrao kroz vjernost apostolskom svjedočenju u Pismu, a ne preko biskupske sukcesije. Tako su anabaptisti valdežane i franjevce smatrali vjernim predstavnicima istinskoga kršćanstva kroz dugu povijest¹³.
- d) Progonstva i mučeništvo: Jedan od plodova podjele među kršćanima 16. stoljeća bila su progonstva i ubijanje. Menoniti su u tom razdoblju i zbog katolika i protestanata izrazito mnogo patili. Većina zemaljskih vlada nije tolerirala radikalnu reformaciju, uključujući i miroljubive anabaptiste. Za anabaptiste i menonite toga razdoblja pripadnost njima značila je otvoreno progonstvo, napade i nasilnu smrt te je opasnost od nasilne smrt postala sastavni dio menonitskoga identiteta. U dokumentu se kaže i to kako menoniti nikada nisu progonili katolike, ali jesu drugi protestanti i kasnije anglikanaci.¹⁴
- e) Područja budućega studija: Izražava se zajednička želja za potragom za onim što nas ujedinjuje. Osim toga naglašava se i razdoblje od petnaest stoljeća zajedničke povijesti i tradicije. Zajedničko povijesno istraživanje zasigurno ne će biti lagano, ali je jedino koje omogućuje bolje međusobno razumijevanje i sadašnje približavanje.¹⁵

¹² Usp. *isto*, 118–119.

¹³ Usp. *isto*, 119.

¹⁴ Usp. *isto*, 119–120.

¹⁵ Usp. *isto*, 120.

2.2. ZAJEDNIČKO RAZUMIJEVANJE TEOLOGIJE

Drugi i iznimno važni dio dokumenta ima naslov *Zajedničko razumijevanje teologije*, a govori o ovim temama: narav Crkve, sakramenti i ređenja te naša opredijeljenost za mir.

Nakon što je ukratko izloženo katoličko razumijevanje i učenje o Crkvi koje se, naravno, temelji na dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium* i Drugom vatikanskom saboru, zajednički dokument prelazi na izlaganje menonitske ekleziologije. Anabaptističko-menonitska teologija Crkvu shvaća kao zajednicu vjernika koja je obdarena Duhom Božjim i oblikovana svojim odgovorom na milost Božju u Kristu. Za tu perspektivu važne su tri biblijske slike: prva, Crkva kao novi narod Božji; druga, Crkva kao tijelo Kristovo te, treća, Crkva kao zajednica Duha Svetoga. Uz te tri slike važni su i različiti opisi Crkve. Prvi opis jest *zajedništvo vjernika*. Menonitski koncept Crkve zahtijeva odvajanje Crkve od države, s tim da se podrazumijeva da kršćani ponajprije trebaju biti odani Gospodinu i Spasitelju Isusu Kristu. Kao klasičan primjer uzima se pitanje oružja. Tu naime vjernost Kristu ima prednost pred zahtjevom države. Menoniti sebe opisuju ovim novozavjetnim riječima: biti u svijetu, ali ne od svijeta (usp. Iv 17, 15–17). Nadalje Crkvu shvaćaju kao *zajednicu učenika*. To je uistinu iznimno važan dio identiteta menonita i njihova shvaćanja Crkve. Menoniti Crkvu shvaćaju i kao *narod u poslanju*. Danas se Crkva kod menonita razumijeva kao misionarska, a to je poziv na navještaj evanđelja i da bude znak kraljevstva Božjega u svijetu. Menonitska je Crkva *miroljubiva Crkva*. Mir je središnja misao i poruka evanđelja. Menoniti vjeruju da je sloboda bitan dar Duha u Crkvi (usp. 1 Kor 3, 17). Osim toga Crkvu razumiju i kao *zajednicu u služenju* jer je Isus prvi služio i svoje je učenike naučio da i oni tako čine. Na koncu, Crkva je i *zajedništvo svetih*, a u menonitskoj tradiciji pojam *svet* uključuje sve one koji vjeruju u Isusa Krista i žele ga nasljedovati svetim životom.¹⁶

2.2.1. Točke slaganja u učenju o Crkvi

Slaganje između katolika i menonita u pitanju naravi Crkve, prema tom zajedničkom dokumentu, nalazi se u sljedećim točkama:

- narav Crkve: Obje strane Crkvu shvaćaju kao narod Božji, tijelo Kristovo i mjesto Duha Svetoga.
- utemeljenje Crkve: Obje se strane slažu da je Crkva utemeljena na apostolima i prorocima, a zaglavni je kamen sam Isus Krist (usp. Ef 2, 20; 1 Kor 3, 11). Vjera Crkve utemeljena je na autoritetu Svetoga pisma, koje je svjedok Isusa Krista, a izraženo je u ranim vjerovanjima Crkve, kao što su Apostolsko vjerovanje

¹⁶ Usp. isto, 127–129.

i Nicejsko-carigradsko vjerovanje. Obje strane Svetom pismu pridaju vrhovni autoritet za život i vjeru Crkve. Nadalje obje strane potvrđuju nadahnuće Duha Svetoga u oblikovanju Pisma.

- ucjepljenje u tijelo Kristovo: Obje strane vjeruju da je poziv za postajanjem vjerna naroda Božjega upućen svima u ime Isusa Krista. Krštenjem postajemo članovi Crkve, tijela Kristova.
- poslanje Crkve: Poslanje Crkve da naviješta Krista bitan je dio naravi Crkve. To poslanje nosi svaki vjernik Isusa Krista, istovremeno i laici i klerici.
- vidljivost Crkve: Katolici i menoniti slažu se da je Crkva vidljiva zajednica vjernika koja svoj početak ima u Božjem pozivu.
- jedinstvo Crkve: Obje se strane slažu da treba ozbiljno shvatiti poziv Svetoga pisma da svi kršćani budu jedno u Kristu.
- Crkva kao prisutno i obećano spasenje: Crkva je izabrani Božji znak prisustva i obećanja spasenja za cijelo stvorenje.
- službe u Crkvi: Službe pripadaju cijeloj Crkvi i obje se strane slažu da postoji različitost darova službi na dobro svih.
- svetost i nasljedovanje: Kršćani su pozvani na svet život, motiviran Isusom Kristom i Riječju Božjom, a aktualiziran u duhovnosti i poslušnosti.
- edukacija i formacija: Obje strane potvrđuju nužnost kršćanske formacije da bi svaki pojedinac došao do shvaćanja i prihvaćanja svoje vjere kako bi je mogao implementirati u svoj život.¹⁷

2.2.2. Točke neslaganja u učenju o Crkvi

Razlike u odnosu na shvaćanje Crkve kod katolika i menonita očituju se u ovim područjima:

- Crkva i autoritet tradicije: Dvije se strane razlikuju u shvaćanju odnosa Pisma i Tradicije/tradicije i autoriteta Tradicije/tradicije.
- pritjelovljenje u Crkvu: Ovdje je riječ o razlikama u pristupu samom sakramentu krštenja, tj. bitna je razlika što menoniti smatraju da se djeca ne mogu krstiti, dok katolici to prakticiraju.
- struktura Crkve: Za katolike Crkva je vidljiva Crkva Kristova koja postoji od i u partikularnim (mjesnim) Crkvama ujedinenih oko biskupa u zajedništvu s biskupom Rima koji je nasljednik sv. Petra, dok menoniti Crkvu vide kao lokalnu

¹⁷ Usp. *isto*, 129–130.

kongregaciju i različitost grupa kongregacija koje imaju posebne nazive kao što su konferencije, crkvena tijela ili denominacije.

- službe, autoritet i vodstvo: Voditi zajednicu kod menonita mogu muškarac ili žena koji su izabrani i imaju autoritet od same kongregacije i/ili regionalne grupe ili kongregacije. Kod nekih menonita ređenja su doživotna, dok su kod drugih na određeni vremenski period. Osim toga menoniti nemaju hijerarhijsko svećeništvo. Katolici poznaju i opće (zajedničko) svećeništvo vjernika, ali i posebno hijerarhijsko svećeništvo koje je od prvoga različito.¹⁸

Na koncu, dokument je ukratko nabrojio i područja budućega zajedničkoga studija u odnosu na Crkvu: Crkva i tradicija; katolicitet Crkve; vidljiva i nevidljiva Crkva te, konačno, službe u Crkvi.

2.2.3. Učenje o sakramentima ili propisima

Drugi odsjek¹⁹ govori o sakramentima ili propisima. Nakon što je ukratko izloženo katoličko razumijevanje, dokument prelazi na izlaganje menonitskoga razumijevanja propisa. Naime dokument odmah na početku kaže kako se pojam *propis* u anabaptističko-mennonitskoj teologiji upotrebljava umjesto pojma *sakrament*. Dva su propisa zajednička svim menonitskim Crkvama i to krštenje i Gospodnja večera, dok treći propis, tj. pranje nogu, prakticiraju samo neke menonitske Crkve. Kada je riječ o menonitima, dokument naglašava kako oni ne upotrebljavaju pojam *euharistija*, nego pojam *Gospodinova večera*, a ponekad *sveto zajedništvo*. Dokument se u svojem govoru ograničava samo na govor o krštenju i Gospodnjoj večeri jer su oni u toj fazi dijaloga i bili predmet dijaloga između katolika i menonita.

Kada je govor o krštenju, u anabaptističko-mennonitskom shvaćanju krštenje dobiva svoj smisao od biblijskih pripovijesti s obzirom na krštenje – Isusovo krštenje (Mt 2, 13–17; Mk 1, 9–11) i krštenje onih koji su u Isusovo ime kršteni (Dj 2, 41). Krštenje ima tri međusobno povezane dimenzije kršćanske inicijacije i formacije: 1) u krštenju pojedinac svjedoči ispred kongregacije da se pokajao zbog grijeha, primio milost Božju i očistio od svih nevaljalosti (Ez 36, 15; Dj 2, 38), a krštenje je tako znak dobre savjesti ispred Boga i Crkve; 2) voda za krštenje znači izlivanje Duha Svetoga u život kršćanina (Dj 2, 17–33); 3) krštenje je javni znak kongregaciji da osoba želi ići Kristovim putem. To sve nadalje pokazuje kako krštenje nije individualan čin, nego je ono čin Crkve i s njom je usko povezano. Osoba je »krštena u jedno tijelo« (1 Kor 12, 13), to je Kristovo tijelo, tj. Crkva. Menoniti prakticiraju krštenje odraslih. Ono je rezervirano za mlade i odrasle koji ga na temelju prihva-

¹⁸ Usp. *isto*, 130–131.

¹⁹ Usp. *isto*, 132–136.

ćanja Isusa Krista kao njihova osobnoga Spasitelja i Gospodina slobodno traže. Krštenje se dijeli prema zapovijedi i nauku Kristovu te po primjeru apostola. Osoba se krsti vodom u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Način krštenja jest ili polijevanjem vodom ili uranjanjem osobe u vodu.

Dokument nastavlja govorom o Gospodnjoj večeri. Menonitska Crkva slavi je u skladu s Isusovom ustanovom i učenjem Novoga zavjeta s obzirom na njezino značenje: 1) Gospodinova večera jest obrok sjećanja na Isusovu muku, smrt i prolijevanje krvi za oprostjenje grijeha (Mt 26, 28; 1 Kor 11, 23–25); 2) obrok je znak svjedočenja novoga saveza ustanovljenoga u smrti i uskrsnuću Kristovu i od smrti i uskrsnuća Kristova, poziv je na sudjelovanje u obnovi njihova saveza s Bogom (Mk 14, 24; 1 Kor 11, 2); 3) Gospodnja večera znak je da je Crkva zajedničko dijeljenje u tijelu i krvi Kristovoj, prepoznavanje da Krist, kruh života, podržava Crkvu te pozvanost članova Crkve da budu jedno (Lk 22, 19); 4) obrok je proklamacija Gospodinove smrti, radosno slavljenje nade dok on ponovno ne dođe i prigoda za ponovno slušanje poziva na služenje Gospodinu u požrtvornom životu dok se on ne vrati (Lk 22, 28–30; 1 Kor 11, 26). Kod menonita vrijedi euharistijska otvorenost i poziv svim krštenim vjernicima koji su u pravom zajedništvu s Gospodinom i njegovom kongregacijom i onima koji po milosti Božjoj traže da žive u skladu s primjerom i učenjem Kristovim.

Kada je riječ o međusobnim slaganjima na području tih dvaju sakramenata ili propisa, dokument ističe sljedeće²⁰:

- Obje se strane slažu da krštenje i Gospodinova večera svoj izvor imaju u Isusu Kristu i učenju Svetoga pisma. Oni su bitni momenti za vjernikovu opredijeljenost tijelu Kristovu i kršćanskom načinu života. Obje strane sakramente/propise vide kao činove Crkve.
- Katolici i menoniti slažu se u osnovnom značenju krštenja, a to je znak umiranja i uskrsnuća s Kristom. Slažu se i oko toga da podjeljivanje krštenja znači i podjeljivanje Duha Svetoga i obećana nazočnost Duha Svetoga u životu vjernika i Crkve.
- Slažu se i u tome da je krštenje javno svjedočenje vjere Crkve i prigoda za pritjelovljenje novih vjernika Kristu i u Crkvu. Obje strane drže da je krštenje čin koji se ne može ponoviti.
- Obje se strane slažu da je za vrijeme krštenja nužna javna ispovijest vjere. Menoniti traže osobnu ispovijest vjere krštenika. Kod katolika se to događa kada se krsti odrasla osoba. Kod krštenja djeteta Katolička Crkva drži da tu javnu ispovijest vjere umjesto djeteta čine roditelji i kumovi. Ta ispovijest postaje osobna u

²⁰ Usp. *isto*, 136.

trenutku primanja sakramenta potvrde. U istočnom obredu sva se tri sakramenta slave zajedno.

- Katolici i menoniti praktiraju javno krštenje u zajednici. Obje strane praktiraju krštenje vodom i krste u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Kod menonita krštenje podjeljuje zaređeni službenik, dok kod katolika redovito krste biskup, svećenik ili đakon.
- Obje se strane slažu oko bitnih značajki Gospodnje večere kao što su: euharistija / Gospodnja večera ukorijenjena je u Božji dar svim narodima zahvaljujući mucu, smrti i uskrsnuću Isusa Krista; Gospodnja večera / euharistija podsjeća na patnju, muku, smrt i uskrsnuće Kristovo²¹ itd.
- Obje se strane slažu da je uskrsli Krist prisutan u slavljenju euharistije / Gospodnje večere. Krist je onaj koji poziva na blagovanje; on je nazočan u vjernicima koji su skupljeni u njegovo ime i u navještaju Riječi.

Dokument naravno govori i o međusobnim razlikama²²:

- Dok obje strane sakramente i propise vide kao znakove koje je ustanovio Isus Krist, ipak postoji različito shvaćanje snage znaka. Za menonite, propis kao znak naglašava spasenjsko djelo Kristovo i poziva na sudjelovanje u životu Kristovu. Za katolike, uz poziv na sudjelovanje na životu Kristovu, znakovi također onima koji ih primaju komuniciraju milost vezanu uz svaki sakrament.
- Katolička Crkva zagovara krštenje i djece i odraslih i prihvaća menonitsko krštenje koje se podjeljuje vodom u ime Trojstva i smatra ga valjanim. Kod menonitskih Crkava, krštenje je samo za one koji razumiju znak i koji ga slobodno zatraže na temelju osobne vjere u Isusa Krista.
- Katolici i menoniti razlikuju se i u ispovijesti vjere kod krštenja. Dok kod katolika to mogu učiniti umjesto djeteta i njegovi roditelji i kumovi, kod menonita, koji ne praktiraju krštenje djece, zahtijeva se osobna ispovijest vjere. Za menonite nije prihvatljivo da se krsti onoga tko u trenutku krštenja ne shvaća osnovno značenje i implikacije samoga krštenja.
- Menoniti i katolici razlikuju se u shvaćanju na koji je način Krist nazočan u euharistiji ili Gospodnjoj večeri. Za menonite Gospodnja večera ponajprije je znak ili simbol koji pokazuje Kristovu patnju, smrt i uskrsnuće i tu memoriju drži živom dok se Krist ponovno ne vrati. Za katolike je riječ o nazočnosti cijeloga Kristova

²¹ Za katolike euharistija nije samo puko sjećanje nego i obnavljanje i posadašnje Kristova vazmenoga otajstva.

²² Usp. Called Together to be Peacemakers. Report of the International dialogue between the Catholic Church and Mennonite World Conference 1998–2003, 136–137.

života u kojem je žrtva, učinjena jednom na križu, stvarno nazočna pod posvećenim prilikama kruha i vina i predstavljena je Ocu kao djelo zahvalnosti i slave za veličanstveno djelo spasenja čovječanstva.

- Menoniti i katolici ne slažu se ni oko toga na koji je način Krist nazočan na euharistiji / Gospodnjoj večeri. Odbacuju ideju da je tu riječ o stvarnoj tjelesnoj nazočnosti Kristovoj u elementima kruha i vina te menoniti danas u elementima vide znak ili simbol koji podsjeća na značenje smrti Kristove za oprostjenje grijeha i na kršćaninovu predanost na ljubav i poslušnost. Kod katolika je riječ o stvarnoj/realnoj/sakramentalnoj Kristovoj nazočnosti u euharistiji.
- Većina menonitskih Crkva zalaže se za otvoreni poziv svih vjernika na dioništvo, onih koji su kršteni i koji su dobrog vladanja u svojim Crkvama i onih koji imaju pravi odnos s Gospodinom i međusobno. Katolici smatraju da je za sudjelovanje za istim stolom potrebno jedinstvo u vjeri.

2.2.4. *Opredijeljenost za mir*

Dokument govori i o opredijeljenosti za mir. Nakon što je izloženo shvaćanje mira kod katolika i menonita te u čemu se slažu, Komisija je iznijela i neke razlike u shvaćanjima mira²³:

- Crkva i društvo: Dok i katolici i menoniti na politički autoritet gledaju kao dio božanskoga dara svijetu i čovječanstvu, ipak se ne slažu u pitanju sudjelovanja u vlasti. Katolici smatraju da je sudjelovanje u vlasti časno i ohrabrujuće kao doprinos zajedničkom dobru i također cijene služenje u vojsci. Menoniti su kritični prema kršćanskom sudjelovanju u vlasti zbog mogućega korištenja nasiljem te moguće korupcije moći.
- Nenasilje i opravdan rat: Menoniti uključuju nenasilje kao bitan dio nasljeđivanja Isusa Krista na način da odbijaju upotrebu sile u svim situacijama. U konfliktnim situacijama, svakako, i katolici i menoniti shvaćaju da kada metoda nekorištenja nasiljem propadne, država ili međunarodne organizacije mogu upotrijebiti silu u obrani nedužnih. Za menonite, kršćani ne smiju sudjelovati u takvim akcijama. Katolici smatraju da je ponajprije potrebno ohrabrivati vlade da konflikte rješavaju mirnim putem, ali kršćani mogu uzeti oružje pod legitimnim autoritetima u posebnim situacijama u obrani nedužnih. Princip opravdanoga rata i prave namjere zahtijevaju da se sila upotrijebi samo kao sredstvo za ponovnu uspostavu mira i zaštitu nedužnih, a ne radi dominacije ili drugih motiva koji se ne podudaraju s ljubavlju prema neprijateljima.

²³ Usp. *isto*, 143–144.

- Katolici i menoniti različito shvaćaju princip nepružanja otpora. Kod menonita taj je princip uvijek potrebno upotrijebiti bez ikakve iznimke jer je tako i Isus činio (Mt 5, 38–41), dok katolici, iako potvrđuju taj princip, ipak dopuštaju iznimke.

Naravno da se u tom kontekstu moralo nešto reći i o budućim područjima studija i pitanjima koja je potrebno obrađivati u budućnosti, a mi ćemo spomenuti samo neka od nabrojanih: a) Koji je odnos između kršćanskoga mira i apostolske vjere?; b) Koji je odnos između ljudskih prava i pravde s nenasilnim rješavanjem sukoba u menonitskoj teologiji?; c) Koji je odnos između mira, mirnoga svjedočenja i ljudske obitelji?, da izdvojimo samo neka važnija pitanja koja se javljaju između katolika i menonita.

2.3. PREMA OZDRAVLJENJU MEMORIJE

Zadnji dio dokumenta govori o ozdravljenju memorije. Ponajprije se govori o pročišćavanju memorije. Polazi se od toga da ozdravljenje memorije ponajprije zahtijeva čišćenje memorije. Prošli događaji i okolnosti moraju biti rekonstruirani što je više moguće precizno. Potrebno je razumjeti mentalitet, uvjetovanosti i dinamiku življenja u kojima su se ti događaji dogodili. To ponovno zajedničko iščitavanje memorije i katolicima i menonitima treba pomoći u procesu pomirenja sjećanja na prošlost. U zajedničkom studiju prošlosti započelo se s istraživanjem onih događaja koji su kod obiju strana interpretirani na različite načine, npr. srednji vijek i konstantinska era. Uz to dokument kaže da pročišćenje memorije ne će dovesti samo do obnovljenoga povijesnoga sjećanja nego i do suradnje u svjedočenju evanđelja mira.²⁴

Nakon toga dokument donosi i zajedničku izjavu u kojoj katolici i menoniti smatraju kako s obzirom na događaje 16. stoljeća, uključujući i katolike i anabaptiste, nisu bili sposobni riješiti probleme Crkve toga vremena. Obje strane odbacuju bilo koji oblik neprijateljstva i nasilja u situacijama neslaganja i ujedno pozivaju sve kršćane da učine isto. Obvezuju se i na samoispitivanje, dijalog i interakciju koja će pokazati pomirujuću ljubav Isusa Krista i ujedno ohrabruju braću i sestre u cijelom svijetu da učine isto.²⁵

Iduća tema jest i govor o dohvaćanju zajedničke kršćanske vjere. Obje strane u dokumentu naglašavaju kako već sada imaju mnogo toga zajedničkoga, kao što su vjera u Isusa Krista, Gospodina i Spasitelja, trojstvena vjera kako je izražena u Apostolskom vjerovanju, mnogi elementi sakramenata krštenja i Gospodnje večere itd.

²⁴ Usp. *isto*, 144–145.

²⁵ Usp. *isto*, 147.

Ipak, dok se naglašavaju zajednički elementi, dokument jasno kaže kako je potrebno identificirati i značajne razlike koje nas nastavljaju i dalje dijeliti te one zahtijevaju daljnji zajednički dijalog.²⁶

Na koncu, bilo je riječi i o međusobnom poboljšanju odnosa. Izražava se uvjerenje kako ozdravljenje memorije može dovesti do novoga međusobnoga odnosa. Uz postoje solidni temelji na kojima se može dalje u međusobnom dijalogu razvijati odnose i učenje te se potiče i memonite i katolike da se još i više zauzmu u zajedničkom studiju i služenju.²⁷

U zaključku dokumenta kaže se kako nakon petogodišnjega zajedničkoga rada katolici i menoniti, dionici toga dijaloga, žele zajedno posvjedočiti međusobnu ljubav za Krista koja ih je ujedinila i pratila u međusobnim raspravama. Međusobni je dijalog osnažio zajedničko uvjerenje da je moguće postići pomirenje i ozdraviti memorije. Zajedno upućuju svoju molitvu Bogu da blagoslovi nove odnose između dviju obitelji vjere i da Duh Sveti obje strane prosvijetli i oživi na zajedničkom putovanju prema naprijed.²⁸

Prije nego što prijedemo na sažimanje rezultata ove Komisije, spomenimo ukratko da je do sada održano i pet međunarodnih trilateralnih susreta između katolika, luterana i menonita. Prvi je sastanak održan u Rimu od 9. do 13. prosinca 2012. godine. Glavna tema razgovora bila je krštenje.²⁹ Drugi trilateralni sastanak održan je u Strasbourgu od 26. do 31. siječnja 2014. godine.³⁰ Treći trilateralni sastanak održan je od 9. do 13. veljače 2015. godine u Elspeetu u Nizozemskoj. Četvrti trilateralni sastanak održan je od 29. veljače do 4. ožujka 2016. godine u Bogoti u Kolumbiji.³¹ Peti, ujedno i posljednji, trilateralni sastanak održan je od 9. do 14. veljače 2017. godine u Augsburgu u Njemačkoj, a konačni izvještaj sa svih pet sastanaka najavljen je za 2018. godinu.³²

²⁶ Usp. isto, 147.

²⁷ Usp. isto, 147–148.

²⁸ Usp. isto, 148.

²⁹ Usp. International catholic-lutheran-mennonite trilateral dialogue, u: *Information Service – Pontifical Council for Promoting Christian Unity* 140(2012.)3–4, 44.

³⁰ Usp. Lutheran, menonite, catholic trilateral dialogue commission on baptism, u: *Information Service – Pontifical Council for Promoting Christian Unity* 143(2014.)1, 30–31.

³¹ Usp. Catholic, lutheran, menonite trilateral dialogue commission on baptism, u: *Information Service – Pontifical Council for Promoting Christian Unity* 143(2016.)1, 38–39.

³² Usp. Catholic, lutheran, menonite trilateral dialogue commission on baptism, u: *Information Service – Pontifical Council for Promoting Christian Unity* 149(2017.)1, 20–21.

Nekoliko zaključnih misli

Iako je dijalog između Katoličke Crkve i Menonitske svjetske konferencije novijega datuma, to ne znači da nije važan. Naime Katolička Crkva preko Papinskoga vijeća za promicanje jedinstva kršćana nastoji razgovarati sa svima onima koji se mogu nazvati Crkvama i crkvenim zajednicama, u duhu naučavanja Drugoga vatikanskoga sabora i dogmatske konstitucije *Lumen gentium*. U tom smislu i menoniti imaju svoje važno mjesto i mogu i, kako je očito, jesu partner u tom ekumenskom dijalogu.

Iz toga bilateralnoga dijaloga možemo uočiti sljedeće:

1. Važnost ponovnoga studiranja povijesti i stav poniznosti: Da bi se mogao graditi ispravan i iskren odnos potrebno je, što je više moguće, pročitati pogled na prošlost. Nije tajna da su sve strane u Crkvi dugi niz stoljeća gradile gotovo isključiv pogled na vlastitu i zajedničku povijest. U tom jednostranom iščitavanju povijesti druga strana ili više njih isključivo se promatrala kao neprijatelj, raskolnik, heretik i slično³³, bez upućivanja kritičkoga pogleda na vlastita djela i postupanja u istim tim povijesnim događajima. Naravno da u tom smislu nije ni moglo biti nekoga iskrenoga susreta i dijaloga. Jedan od iznimno važnih ekumenskih plodova nakon Drugoga vatikanskoga sabora jest spremnost na kritičko ispitivanje i vlastite uloge u povijesti. Samo na taj način moguće se, koliko je to nama danas moguće, približiti povijesnoj istini koja oslobađa sve strane u tim tragičnim događajima i podjelama u prošlosti i daje snagu za gradnju zajedničke ekumenske budućnosti. Biti spreman priznati vlastitu krivnju i za to zatražiti oprostjenje te biti spreman prihvatiti iskrenu ispriku druge strane i oprostiti jedini je put koji nas vodi prema vidljivom ujedinjenju u bližoj ili daljnjoj budućnosti.
2. Traženje onoga što nam je zajedničko: Već od Drugoga vatikanskoga sabora i u Katoličkoj Crkvi uočava se tendencija traženja onoga što je dobro, pozitivno i onoga što nam je zajedničko s drugim kršćanskim Crkvama i crkvenim zajednicama. Istina je da taj pristup katolike i mnoge crkvene zajednice proizišle iz reformacije razlikuje u odnosu na primjenu tih zajedničkih elemenata, u smislu da prema katoličkom učenju, iako nam je mnogo toga zajedničko, nije dopušten *Communicatio in sacris*, dotle za neke zajednice proizišle iz reformacije upravo je to razlog da dopuste međusobnu interkomuniju i slično. Međutim iznimno je važno u dijalogu uvijek krenuti od onoga što nam je zajedničko. Taj dokument

³³ O idealiziranju vlastite strane nasuprot onoj drugoj u dijalogu između luterana i katolika pisali smo u: I. MACUT, Übereinstimmungen und Unterschiede zwischen den Dokumenten zu Martin Luther: Martin Luther: Zeuge Jesu Christi (1983) und Vom Konflikt zur Gemeinschaft (2013), u: *Edinost in Dialog* 72(2017.), 23-35., ovdje 35.

između katolika i menonita pokazuje do kojega su stupnja obje strane suglasne i to u mnogim važnim pitanjima te je na temelju toga moguće pronaći problematične točke i polako ih i u ekumenskom duhu međusobnoga uvažavanja pokušati rješavati.

Iako bi se moglo još mnogo toga pozitivnoga iz toga bilateralnoga dijaloga zaključiti, smatramo da je sasvim dovoljno naglasiti te dvije stvarnosti kako bi se jasno istaknulo da ekumenski dijalog ide naprijed i otvara nove putove. Ekumenski dijalog i u ovom slučaju pokazuje kako nije samo mrtvo slovo na papiru, nego uistinu približava i međusobno otvara kršćane jedne prema drugima odbacujući neznanje i strah, a jačajući međusobno povjerenje i poznavanje. Katolici i menoniti nastavljaju dalje razgovarati. Možemo se nadati da će izići još koji dokument i da ćemo na taj način učiniti još koji korak u zajedničkom približavanju danu vidljivoga jedinstva, a to će, na koncu, biti Božji dar svima nama.

ECUMENICAL DIALOGUE BETWEEN THE CATHOLIC CHURCH AND THE MENNONITE WORLD CONFERENCE

Ivan MACUT*

Summary: *In the paper, the author discusses ecumenical dialogue between the Catholic Church, i.e. the Pontifical Council for Promoting Christian Unity, and the Mennonites, i.e. the Mennonite World Conference. In the introduction, the author briefly presents the historical context of the formation of the Mennonites, mentioning particularly Menno Simons, their founder. The first chapter presents the structure of the Catholic-Mennonite ecumenical dialogue under the title Called Together to be Peacemakers, and the document itself contains a total of 215 items. The second chapter deals with the main theological emphasis of the document, namely: the joint study of history, common understanding of theology (agreement and disagreement in Church teaching, the teaching about sacraments and ordinances, and commitment to peace), and the way towards the healing of memories. In the end, the author brings the main highlights of this bilateral dialogue and emphasizes its importance for the future unity between Catholics and Mennonites.*

Keywords: *Catholics, Mennonites, ecumenical dialogue, Called Together to be Peacemakers, Second Vatican Council.*

* Asst. Prof. Ivan Macut, Ph. DD., Catholic Faculty of Theology, University of Split, Zrinsko Frankopanska 19, 21 000 Split, Croatia, ivanmacut@libero.it